

Izlet

pevskega zbora „Glasbene Maticice“ v Zagreb

v dnevih 2. in 3. maja 1908.

- A. Dnevni red za dan 2. in 3. maja.
- B. Potovanje po mestu.
- C. Važno za pevce in pevke.
- Č. Važno za izletnike sploh.

Sestavil DRAGOTIN ŠEBENIK.

V Ljubljani 1908.

A.

Dnevni red

za vdeležence izleta pevskega zbora
„Glasbene Matice“ v Zagreb

za dne 2. in 3. maja 1908.

Odhod posebnega vlaka iz Ljubljane v soboto,
dne 2. maja ob 6. uri 10 min. zjutraj.

(Ako bi kak član pevskega zbora zamudil poseben vlak,
odpelje naj se z brzovlakom ob $\frac{1}{2}$ 12 dop.)

Glede prtljage pevk^ž in pevcev priporočamo, da vzamejo malo prtljago (mali kovček, mali paket ali škatljo) s seboj v železniški voz. Na prtljago naj vsak pritrdi listek s svojim naslovom.

Hoteli, v katerih bodo nastanjeni člani pevskega zbora „Glasbene Matice“ ter po njih odboru „Glasbene Matice“ javljene gardedame, rodbinski člani, znanci itd. se bodo zvedeli vže v Ljubljani. Med vožnjo bodo v to določeni nastaniteljji razdelili na eni strani gumirane listke na katerih bo ime hotela v katerem bo kdo nastanjen. Ta listek naj se prilepi na prtljago na vidno mesto.

Odbor pevskega zbora „Glasbene Matice“ je preskrbel za pevce, pevke, ter njih znance stanovanje v naslednjih hotelih:

Hotel Royal na llici (Nastanitelj g. F. Marolt).

Grand Hotel na llici (Nastanitelj g. M. Grúden).

Lovački rog na llici (Nastanitelj g. Fr. Grm).

Hotel Imperial v Frankopanski ulici (Nastanitelj g. V. Stegnar).

Hotel Janje v Nikoličevi ulici (Nastanitelj g. Al. Šulga).

Hotel Liebald v Gajevi ulici (Nastanitelj g. V. Jurca).

Hotel Tri gavrana v Jurišičevi ulici (Nastanitelj g. R. Dostal).

Hotel Reka (brez restavracije) v Frankopanski ulici (Nastanitelj g. J. Pičnik).

Hotel Garni (brez restavracije) v Gunduličevi ulici (Nastanitelj g. V. Sadar).

Hotel Zagreb (brez restavracije) v Marovski ulici (Nastanitelj g. A. Juh).

Izletniki naj se ne presedajo med vožnjo iz enega voza v drugega, ker stem otežkočijo delo nastaniteljem.

Po prihodu v Zagreb naj odda vsak svojo prtljago na voz, ki bo od vsakega hotela v to svrhu na kolodvor poslan. Izletniki naj pazijo, da oddajo prtljago na voz dotičnega hotela, kjer so nastanjeni. Skupne prtljage naj imajo samo one članice pevskega zbora, ki so se prijavile za skupno stanovanje v eni sobi.

Med vožnjo dobé člani pevskega zbora ter po njih naznanjeni izletniki od nastaniteljev izkaznico za hotel. S to izkaznico, ki nosi štampiljo „Glasbene Matice“, se mora vsak pri prihodu v hotel izkazati pri portirju, oziroma zastopniku hotelirja, na kar bo dobil nakazano mu stanovanje. Ker sobnih števil hotelirji do zadnjega dne ne morejo naznaniti, se iste zvedo šele po prihodu v hotel. Zato je neobhodno potrebno, da se vsak po prihodu v Zagreb poda najprvo v svoj hotel. Nastanitelji se bodo namreč takoj po prihodu vlaka odpeljali v svoje hotele in uredili vse potrebno med tem časom, ko se bodo vršili pozdravi.

Člani pevskega zbora „Glasbene Matice“ ne plačajo prenočišča. Drugi izletniki, kateri so po odboru pevskega zbora nastanjeni v hotelih, plačajo prenočišče svojemu nastanitelju, seveda šele po prejemu sobe, ker se bo cena ravnala po številu postelj, ki bodo v eni sobi.

I. Dnevni red za soboto, 2. maja.

Prihod v Zagreb ob 9:42. uri dopoldan. Člani in družbe, katere so v enem hotelu skupno nastanjeni, naj

se na peronu postavijo v skupine. Na vidnem mestu v gumbnici naj imajo pritrjen listek, na katerem bo tiskano ime hotela, kjer bo kdo prenočeval. Te listke bodo med vožnjo razdelili nastanitelji: To razvrstitev želi damski odbor, ki se je v Zagrebu osnoval, da nas poleg članov bratskega društva „Kolo“ povede z kolodvora v hotele. Ker je pričakovati na kolodvoru veliko občinstva in je članom pevskega zbora „Glasbene Matice“ odmerjen le kratek čas do generalne skušnje, je ta želja zagrebških dam vsekako vpoštevanja vredna in se vsi p. n. izletniki naprošajo, da se ravnajo natanko po odločbah svojih voditeljic in voditeljev.

Ob $\frac{3}{4}$ 11. uri mali zajutrek v posameznih hotelih in sicer v onih, v katerih so izletniki nastanjeni. Ako pa v hotelu ni restavracije, se priporoča za zajuterkovanje bližnja restavracija. V zgradbi „Kola“ in „Sokola“, kjer se vrši koncert, je tudi restavracija. Zagrebčani so nam nasvetovali, da ne bi v eni skupni restavraciji zajuterkovali ali obedovali, ker bi radi množice izletnikov skoro nihče ne bil postrežen.

Ob $\frac{1}{4}$ 12. uri odhod iz hotela v Sokolovo dvorano k skušnji. Hrvatsko pevačko društvo „Kolo“ in zagrebški „Sokol“ imata skupno zgradbo, ki leži na južni strani Sveučiliškega trga (nasproti gledališču). Dohod za pevce in pevke z Sveučiliškega trga.

Ob $\frac{1}{2}$ 12 začetek skušnje z orkestrom v Sokolovi dvorani. Pevci in pevke se prosijo, da k skušnji in koncertu prav točno ob določeni uri nastopijo na oder z notami, ki bodo za cel vzpored urejene. Za posamezne glasove bodo note vseh koncertnih točk v ovojni poli, v katero naj se tudi po uporabi uvrščene zložijo in oddajo rediteljem. Vsak glas imel bode svojega reditelja in sicer:

1. tenor gospoda A. Juha.
2. tenor gospoda J. Colnerja.
1. bas gospoda J. Završana.
2. bas gospoda K. Lassbacherja.
- Sopran gospico Julči Toplikarjevo.
- Alt gospico Fanči Pristovšekovo.

Od teh gospodov oziroma gospic se dobe note in je iste urejene edino tem izročiti. V interesu točne in natančne izvršitve se člani najuljudneje prosijo, da se po tem ravnajo. Garderoba za pevke in njih gardedame je v Sokolovi dvorani v levih dveh sobah na galeriji nad

odrom; garderoba za pevce pa v levi sobi za odrom.

Skušnja bo trajala od približno $\frac{1}{2}$ 12. do najpozneje 2. ure. Vstop drugemu občinstvu, t. j. občinstvu razun sodelujočih pevcev in pevk k skušnji brez izrecnega dovoljenja g. koncertnega vodje M. Hubada nikakor in pod nobenim pogojem ni dovoljen radi mirnega študiranja. Izletnikom in rodbinam, katere pevke spremljajo, priporočamo, da v tem času nekoliko mesto ogledajo.

Ob $\frac{1}{2}$ 2 naj pridejo gardedame nazaj v garderobo za koncertno dvorano in tam počakajo pevke, s katerimi naj se skupno podajo k obedu.

Obed.

Z ozirom na pozno uro in na velik naval tujcev, ki bodo ta dan v Zagrebu (Slovenci, umetniška razstava) je odbor pevskega zbora „Glasbene Matice“ naročil za soboto 2. maja skupen obed v štirih restavracijah. Drugi (razun gardedam) odboru pevskega zbora naznanjeni znanci naših članov, kakor tudi vsi ostali izletniki naj blagovole obedovati med 12. in 2. uro pop., da se obed za pevce, pevke ter njih gardedame zvrši točno in v redu. Obedovalo se bode v štirih restavracijah. Pevci, pevke ter njih gardedame se naprošajo, da gredo obedovat sigurno v one restavracije v katere spadajo po spodaj navedeni razvrstitvi:

1. **Restavracija Lovački rog** (Ilica). (Vsi oni člani pevskega zbora in gardedame, kateri so nastanjeni v hotelih: „Lovački rog“ in „Grand Hotel“).

2. **Restavracija Janje** (Nikoličeva ulica). (Vsi oni, kateri v hotelu „Janje“ prenočujejo).

3. **Restavracija Liebald** (Gajeva ulica). (V to restavracijo gredo obedovati vsi oni, kateri so nastanjeni v hotelih: „Liebald“, „Tri gavrana“ in „Zagreb“).

4. **Restavracija „Kolo“** (Sveučiliški trg). (V tej restavraciji pa imajo obedovati pevci, pevke in gardedame iz hotelov: „Imperial“, „Royal“, „Reka“ in „Garni“).

Način plačevanja za obed se naznani pravočasno. — **Po*obedu ogledovanje mesta.** Pevkam in pevcem priporočamo, da ne napravljajo prevelikih tur z ozirom na večerni koncert. Sprehod po glavnih ulicah in trgih, posebno po Ilici se priporoča za soboto popoldan v prvi vrsti zato, ker se drugi dan (v nedeljo) trgovine vže ob

10. uri zapro. V soboto popoldne ob 3. uri se otvori III. jugoslovanska umetniška razstava. Želeti je, da bi bilo vže pri otvoritvi mnogo Slovencev! Priporočamo najtopleje obisk te razstave, katero bo videti v umetniškem paviljonu na Akademijiškem trgu.

V času od 6. do 7. ure za pevce in pevke mala večerja v dotičnih hotelih, kjer so nastanjeni, ali bližnjih restavracijah ali kavarnah in toaleta za koncertni nastop. Dame ženskega zbora naj gredo h koncertu dobro ogrnjene čez koncertno obleko, istotako po koncertu domov, da se ne prehlade.

Ob 1/2 8. uri se pevci in pevke zbero na določenem prostoru v Sokolovi dvorani.

Koncert od 8. do 10. ure. Radi večerje naj si vsak zase uredi. Eventualni vzpored po koncertu se naznani začasno.

II. Dnevni red za nedeljo, 3. maja.

Ker je ta dan nedelja in se v Zagrebu vse trgovine ob 10. uri dopoldne zapro, priporočamo, da se ogledovanje mesta in znamenitosti, katere je videti mogoče izvrši ta dan in sicer le v manjših skupinah (morda od 15 do 20 oseb). Iz Zagreba je odbor „Kola“ „Glasbeni Matici“ javil, da so zagrebške dame osnovale poseben odbor, ki je prevzel skrb, da se bodo izletniki vodili po mestu v skupinah. Vsaki naši skupini bodo dodeljene dve gospe, dve gospici in jeden gospod, kateri bodo razkazovali znamenitosti mesta. Ljubeznjiva naklonjenost zagrebških dam bo gotovo vsakega Slovenca razveselila in bo zato požrtvovalnost in pozornost Zagrebčanov vsak izletnik zelo hvaležen. Pozivljemo toraj cenjene izletnike, da se začenjajo zbirati v nedeljo, 3. maja od 8. ure zjutraj naprej **na Jelačićevem trgu pred Narodno kavarno** od koder bodo odhajale vsake četrte ure skupine izletnikov z voditeljicami in voditelji.

Glej opis mesta pod točko B!

V nedeljo, 3. maja so sledeče maše:

- 1.) V stolni cerkvi ob 9. uri (koralno petje).
- 2.) V cerkvi sv. Marka ob 1/2 11. uri (figuralno petje).
- 3.) V cerkvi sv. Katarine ob 11. uri (figuralno petje).

4.) Ob 10. uri staroslovenska maša v unijatski cerkvi po grškem obredu (Gosposka ulica).

Ob 11. uri promenada na Strossmayerjevem šetališču.

Od $\frac{1}{2}$ 12.— $\frac{1}{2}$ 1. ure godba na Zrinjskem trgu.

Strossmayerjeva galerija slik in arheološki muzej sta odprta v nedeljo od 10—1. ure popoldne.

Ob 11. uri dopoldne sprejme ravnateljstvo hrvatskega zemaljskega glasbenega zavoda odbor „Glasbene Matice“. Članom pevskega zbora se priporoča, da si ogledajo hrvatski zem. glasbeni zavod (Gundulićeva ulica).

Ob 2. uri popoldan je povabljen odbor „Glasbene Matice“, potem vsi pevci in pevke pevskega zbora „Glasbene Matice“ ter njih gardedame na **banket**, katerega priredi v Sokolovi dvorani hrvatsko pjevačko društvo „Kolo“, oziroma zagrebške dame. Odbor „Kola“ nam v tem pogledu piše, da jim nikakor ne smemo kvariti veselja, da nam na ta način hočejo dokazati svojo gostoljubnost in ljubav. Po banketu ogledovanje mesta in kak daljši izprehod.

Priporočljivo: Tuškanac, Josipovac, Cmrok, Maksimir (vozi tramvaj).

Ob $\frac{1}{2}$ 6 dohod nazaj v hotele.

Od $\frac{1}{2}$ 6 do 6 ureditev prtljage.

Od 6 do $\frac{3}{4}$ 7 mala večerja v svojih hotelih.

Ob $\frac{3}{4}$ 7 odhod iz hotelov na kolodvor.

Odhod posebnega vlaka ob 7. uri 30 min. zv.

Vozni listki posebnega vlaka niso za noben drug vlak veljavni. Kdor bi posebni vlak zamudil, bi moral plačati celo voznino za prihodnji vlak.

Prihod posebnega vlaka v Ljubljano ob 10. uri 50 min. zv.

B. Potovanje po mestu.

1. Zagreb.

Zagreb, glavno mesto Hrvatske razprostira se po ravnini v podnožju gorovja, katero doseže z najvišjim vrhom — Sleme — 1035 m visočine. Od meje kranjske in štajerske — reka Sotla — oddaljeno je mesto 27 km. Kraljevi, beli Zagreb je srce hrvatskega naroda in spada vsled lepe lege in po hitrem in modernem razvitju med prva mesta naše

monarhije. To ni sodba, katera izvira z velike ljubavi vsakega Hrvata do glavnega mesta svoje domovine, temveč to je mnenje vsakega nepristranskega tujca, ki je Zagreb posevil.

Mesto se deli v zgornji in dolnji del. V zgornjem delu — staro mesto — je bil pravi početek mesta. Tu je bila vže v 10. stoletji trdnjava Greč, današnji **Grič**. Vzhodno od Griča, današnji **Kaptol** je bila druga trdnjava. Med obema trdnjavama je tekel potok Medvešček, katerega strugo so pa l. 1898, zasuli.

V Zagrebu se križajo tri važne ceste: jedna — vzhodna — vodi proti Dravi na Ogrsko, druga — zapadna — na Štajersko in Kranjsko, tretja preko Save na jug proti morju.

Zagreb ima dva velika kolodvora, v katera se izteka 5 železniških prog. Jedna gre na vzhod proti Dravi na Ogrsko, druga na zapad na Štajersko in Kranjsko, tretja na jug preko Karlovca in Ogulina na Reko, četrta, jugo-vzhodna v Bosno in Slavonijo in peta na sever preko Varaždina v Medjimurje.

Poleg tega ima Zagreb od l. 1891. ozkotirno železnico s posebnim tretjim kolodvorom, ki vozi do 22 km oddaljenega trga Samobora.

Po mestu vozi tramvaj s konji. (V najbližji prihodnosti se nadomesti z električno cestno železnico.) Električna uspenjača pa veže z llice po Bregoviti ulici gornje mesto z dolnjim.

Vodovod ima Zagreb od leta 1878.

V Zagrebu je sedež osrednje vlade in uprave Hrvatske in to: kr. hrvatsko-slavonske zemaljske vlade (deželna vlada), kr. VII. hr.-slav. domobranskega zapovedništva, kr. banskega stola, kr. stola sedmorice, kr. državnega nadpravništva, c. in kr. 13. kornega poveljstva, kr. finančnega ravnateljstva, kr. drž. gozdarskega ravnateljstva, kr. pošt. in brzojavnega ravnateljstva, prometnega ravnateljstva kr. ogr. železnic, trgovske in obrtne zbornice, rim. kat. nadškofije, dveh rabinatov, jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti, deželnega muzeja, deželnega glasbenega zavoda itd., itd.

Mesto ima 4 rim. kat. župne urade: Sv. Marka, Sv. Ivana, Sv. Marije, Sv. Petra; poleg tega po jedni župni urad grško-katoliški, grško-pravoslavni, izraelski in protestantovski.

Leta 1906. je štel Zagreb **70.000 prebivalcev**.

Naučni in kulturni zavodi: Vseučilišče z juridično, teološko in fiziolofsko fakulteto, gozdarska akademija z muzejem, 2 višji gimnaziji, 1 realna gimnazija s trgovsko šolo, moško učiteljišče, žensko učiteljišče, ženski licej, obrtna strokovna šola, ženska strokovna šola, 23 ljudskih šol in 4 otroški vrtci. Poleg teh je še zavod za slepe in zavod za gluhoneme.

Muzeji: prirodoslovni, arheološki, učiteljski, obrtni, trgovsko-obrtni in gozdarski.

Tiskaren je v Zagrebu 23, **knjigaren** 8, **raznih tovarn** 33.

Časopisov in publikacij izhaja v Zagrebu 78. Od teh izhaja „Obzor“ 2krat na dan.

Zagreb ima 3 literarna društva, katera izdajajo redno vsako leto svoje knjige: **Jugoslovanska akademija**, ustanovljena leta 1867. (izdaja strogo znanstvene knjige), **Matica hrvatska**, ustanovljena leta 1842. (izdaja obče kulturne in literarne knjige za mestno inteligenco) in **Jeronimsko društvo**, ustanovljeno leta 1868. (izdaja knjige za obrtni stan).

Društev je bilo leta 1906. v Zagrebu 134.

Katoliške cerkve Zagreba so: Katedrala, franjevačka, Sv. Marija, Sv. Ivan, Sv. Žaver (Ksaver), Sv. Peter, isuvačka (jezuitska), usmiljenih bratov, samostanska, Sv. Katarina, Sv. Marka, Sv. Duha, josiipovačka. Poleg teh še: unijatska, grško-iztočna, protestantska, židovska; vseh je 17.

Trgi: Vseučilišni, Franje Josipa, Akademijški, Zrinski, Jelačićev, Kaptol, Nadbiskupski, Sajmište, Preradovićev, Markov, Sv. Katarine, Kapucinski, Kipni, Jezuitski, Ilički; vsega skupaj 15.

Hotelov in gostiln (brez krčem) je v Zagrebu 50, **kavarn** 26.

2. Od starega (južnega) kolodvora na novi, (državni) kolodvor.

Južni kolodvor je bil zidan leta 1862., katerega leta je Zagreb dobil prvo železnico. Ta kolodvor leži na zapadni strani mesta. Ob križpotu *Vojničke* in *Savske ceste* stoje na južnem kraju poslopja: **voj. preskrbovališča**, nasproti je impozantna stavba **gimnazije** dolnjega mesta, **realne gimnazije** in **višje trgovske šole**. Ob *Mihanovičevej ulici* raztega se krasni **botaniški vrt**. Na vzhodnem kraju

botaniškega vrta prideš po *Havlikovej ulici* v *Preradovićevo ulico*. Vzhodno od *Havlikove ulice* do *Gajeve ulice* je leta 1903. zgradila uprava ogrske **državne železnice** svoje **ravnateljstvo**. Ako gremo mimo te velike stavbe proti vzhodu pridemo mimo doma **Ante Starčevića** na *trg Franje Josipa*. Južni del tega trga zatvarja velikanska stavba **državnega kolodvora**, zgrajena leta 1892.

Od južnega kolodvora vodi še druga, dalja pot na državni kolodvor, in objednem v srce mesta. To je **Prilaz**. Od južnega kolodvora pridemo po *Kolodvorski cesti* mimo **Rudolfove vojašnice** na Prilaz. Navpično na pročelje te vojašnice vodi ta nad 1 km dolga cesta. To je jedna najkrasnejših cest Zagreba. Konča na severoiztočni strani s palačo **Narodnih Novina** (deželna tiskarna). Jugozapadno Prilaza leži

3. Sveučiliški trg.

Na severni strani trga se vzdiguje ogromna zgradba: **vseučilišče**, hrvatska „Alma“, otvorena leta 1874. v prvi vrsti po zaslugi biskupa Strossmayerja. Vzhodno stran trga krasita stavbi: **Dom gospodarskega društva**, in **Učiteljski dom**. Zapadno od trga ob *Jelisavini ulici* je krasna, velika stavba v kateri so nastanjena: **obrtna šola**, **strokovna šola**, **žensko-strokovna šola**, in **moško učiteljskišče**. Ta monumentalna zgradba bi bila v okras največjemu mestu. Na južni strani Vseučiliškega trga vzdiguje se **Hrvatski dom**, zgradba najstarejšega hrvatskega pevskega društva »Kola« (ustanovljeno leta 1862.) in dom **hrvatskega Sokola** (ustanovljen leta 1875). Na južni strani stoji tudi krasna palača **trgovsko-obrtne zbornice**.

Na sredini trga se vzdiguje jedna najkrasnejših stavb mesta novo **hrvatsko zemaljsko kazalište**, dom umetnosti, dovršeno leta 1895. Zunanji milini umetniškega sloga odgovarja i notranja uprava. Omeniti je posebno historični zastor, katerega je slikal sloveči hrvaški slikar Vlako Bukovac.

Z Sveučiliškega trga vodijo naslednje ulice in ceste: proti severu *Frankopanska ulica*, proti zapadu *Prilaz* in *Jelisavina ulica*, proti jugu 2½ km dolga *Savska cesta* in *Zapadni perivoj*, proti vzhodu *Kukovičeva ulica* in *Marovska ulica*.

Marovska ulica se steka v *Nikolićevo ulico* in ta na *Zrinski trg*. *Kukovičeva ulica* ob kateri se nahaja **plinarna** in **evangeljska cerkev** vodi na *Akademijski* in *Zrinski trg*.

Potnik, kateri izstopi na državnem kolodvoru očaran je pri pogledu proti mestu. Pred očmi ima dolgo vrsto krasnih palač, pred katerimi se raztegajo dolgi in široki nasadi, kateri s svojim raznoličnim drevjem, grmičevjem in s svojimi v bujnih barvah cvetočimi cvetkami dajejo pravi kras vsej okolici. Tu se vrstijo palače, v katerih je odločen prostor vedi in umetnosti, akademična poslopja, ki so donesla Zagrebu, kakor nekdanj Dubrovniku, častno ime »**jugoslovanske Atene**«. Štirje vodometi prše vodo visoko v zrak. Široke vozne ceste ob obeh straneh in krasna pota za pešce vodijo v mesto. Ta pota senčijo gosti drevoredi platan. Velik ta bujni prostor, koji ima obliko paralelograma, (večja stran meri nad pol kilometra) nosi tri imena: prvi del se imenuje *trg Franje Josipa*, srednji *Akademijski trg* in tretji, kateri se raztega do ulice Marije Valerije, *Zrinski trg*.

4. Trg Franje Josipa.

Na severnem delu trga vzdiguje se **umetniški paviljon**, kjer slikarji in kiparji razstavljajo na vpogled svoje umotvore; v podzemlju tega paviljona je krasna „Centralna kavana“. Severno od umetniškega paviljona stoji **kemijski laboratorij**. Med umetniškim paviljonom in kemijskim laboratorijem stoji marmornati kip največjega hrvatskega pesnika **Petra Preradovića**, delo hrvatskega kiparja Rendića. Ta spomenik je poklonil mestu dr. Stj. pl. Miletić, znan hrvatski pisatelj in bivši intendant hrvatskega gledališča. Za Preradovičevim spomenikom se začenja

5. Akademijski trg,

kateri ima svoje ime od palače **Jugoslovanske akademije**, dvonadstropnega doma, posvečenega znanosti in umetnosti. Temu domu je položil temelj biskup Strossmayer. Akademija je bila otvorena 1867. leta. V parterju te umetniške palače nahaja se **arheološki muzej**, kjer so shranjene starine egiptovske, grške, rimske i. dr. Vidi se staro orožje, vsakovrsten star denar, dalje kipi in slike banov in hrvatskih rodoljubov. V prvem nadstropju je bogata **akademijska knjižnica**, v drugem nadstropju pa daleč znana in slavna **Strossmayerjeva zbirka slik**, katero je ta veliki hrvatski

mecen podaril svojemu narodu. Obisk te galerije slik se vsakemu najtopleje priporoča.

Med to palačo in kemijskim laboratorijem dviga se med zelenjem **kip Sv. Jurja**, delo slavnega Fernkorna.

Na vzhodni strani *Akademijskega trga* stoji palača **Matice hrvatske**.

Z *Akademijskega trga* vodijo zahodno *Trenkova*, *Katančičeva* in *Kukovičeva ulica* preko *Gajere*, *Preradovičeve* in *Gunduličeve ulice* na *Sveučilišni trg*.

Na *Akademijski trg* meji

6. Zrinski trg.

Pri tem imenu se domišljaš junaka, ki se je do skrajnosti boril z ljutimi sovražniki in naposled prelił kri za svoj dom. Dejanje, ki ga je izvršil dné 7. septembra 1566 pred trdnjavo Siget slavni junak, hrvatski ban **Nikolaj Šubić Zrinski** se bo ohranilo od roda do roda.

Na tem trgu je nekako središče zagrebskega korza. V sredini trga stoji **glasbeni paviljon**, kjer poleti in pozimi igra opoldne vojaška godba. Na južni strani trga, pred akademijsko palačo stoje v polukrogu štiri marmornati doprsni kipi slavnih Hrvatov: knez **Krsto Frankopan**, kateri je umrl junaške smrti pred trdnjavo v Varaždinu leta 1527., **Nikolaj Jurišić**, hrabri branitelj Kiseka (umrl leta 1545.), **Andrija Medulić** in **Julij Klovij**, slavna slikarja 16. veka. Kipe je umetniško dovršil kipar Repić. Na severni strani trga stoji **meteorološki stolp**. Ob *Sudnički ulici* leži **sudbena palača**. Vzhodno od Zrinskega trga drži *Gjorgjičeva ulica* v *Petrinjsko ulico*, zapadano teče *Berislavičeva ulica* preko *Gajere* v *Preradovičovo ulico*; na severni strani prideš na levi po *Nikoličevi ulici* v *Marovsko ulico* in po tej na *Sveučiliški trg*. Podaljšan levi drevored Zrinskega trga vodi v *ulico Marije Valerije* in ta na

7. Trg bana Jelačića.

Ta trg je centrum trgovine in prometa, sploh osredotočje celega mesta. Na tem trgu stoji najlepši spomenik mesta Zagreba, delo slavnega kiparja Fernkorna, **spomenik bana Josipa Jelačića-Bužinskega**, hrabrega vojskovodje, zvestega služabnika svojemu kralju in iz srca udanega svojemu narodu. Jelačić jaše osedlanega konja, oblečen v narodni

noši, katero je nosil kot ban. Spomenik stoji na visokem granitnem podstavku in je iz bron. Postavil ga je hrvatski narod svojemu banu leta 1866. Vse se ti kaže na njem tako naravno, kakor bi videl živo pred seboj. Zdi se ti, kakor bi klical Jelačić, ki drži v iztegnjeni roki meč: „Naprej!“

Na trgu opaziš samo velike, večinoma trgovske palače, štiri velike kavarne i. dr. Ob *Gajevi ulici* je bolnica **usmiljenih bratov**. Na trgu je postavljenih v dopoldanskih urah na stotine stojnic med katerimi opazuješ lahko vsaki dan živahno vrvenje na tisoče naroda, ki prodaja različne vsakdanje potrebščine. Ženske kakor tudi moški še nosijo krasno hrvatsko narodno nošo. Z *Jelačićevega trga* vodi na izhod *Jurišičeva ulica*, kjer zapaziš ob levi strani glavno **poštno in brzojavno poslopje**, na desni hotel „Tri gavrana“; na jug vodi *Petrinjska ulica*. Na severno vzhodni strani prideš po *Bakačevi ulici* na *Kaptol*; z *Bakačeve ulice* drži vzhodno *Vlaška ulica*, katere nadaljevanje je *Maksimirska cesta*. Na *Kaptol*, *Opatovino*, *Potok* in *Kožarsko ulico* vodi z *trga Jelačić* severno *Dolac*, na severno zapadni strani pelje v zgornje mesto *Duga ulica*. Na zapadu se izteka *Jelačićev trg* v vsej širini v **Ilico**, najživahno ulico celega mesta. Ilica je sredotočna žila mestnega prometa. Tu so glavni hoteli: Car avstrijski, Grand hotel, Hotel Royal, Lovački rog, tu so kavarne „Corso“ in „Bauer“, tu vidiš glavne knjigotržnice, sijajne trgovske izložbe in sploh največje in najlepše trgovine, tu se ponosno vzdiguje palača prve hrvatske štedionice (hranilnice), tu stoji ob odcepu *Mesničke ulice* **spomenik Fra. Andrija Kačića**. (hrvatski narodni pesnik, † 1760.) V desnici drži pisalo, v levici pa kos zgrnjene papirja. Dalmatinski frančiškan Kačić je zlagal pesmi za priprosto ljudstvo, katere pozna najslabša hiša hrvaškega kmeta.

Po Ilici je najživahnejše vrvenje ob vsaki uri — pravo mravljišče ljudi.

Na zapadni strani *Jelačićevega trga* vodi na jug *Gajeva ulica*, kjer stoje gostilne „Veliki vrt“, „K Janjetu“ in hotel „Liebald“. Z *Ilice* vodijo proti jugu vzporedno: *Ulica baruna Jelačića* z *Bogovičevo ulico*, *Preradovičeva*, *Margaretska*, *Gunduličeva*, z **zemaljskim glasbenim zavodom** („Glasbena Matica“) *Frankopanska* (s hotelom Imperial), *Meduličeva*, *Kačićeva*, *Primorska*, *Krajiška* in *Kolodvorska ulica*. Z *Ilice* na desno, na sever gredo ulice: *Bregovita ulica* z **uspenjačo** na *Strossmayerovo šetališče*, *Mesnička ulica*,

Ilički trg, koji vodi po *Josipovački cesti*, na *Josipovac* in *Tuškanec*.

Margaretska ulica vodi z *Ilice* zapadno še v *Samostansko ulico* in preko *Frankopanske ulice* v *Dalmatinsko ulico*. *Margaretska ulica* ima ime od katoliške cerkve sv. Margarete, katera je stala na sedanjem mestu **pravoslavne cerkve**. Leta 1795. je cerkev sv. Margarete pogorela in leta 1866. je pravoslavna občina sezidala svojo cerkev v gotskem slogu.

Severno od spomenika Fra. A. Kačiča vodi z *Ilice* *Mesnička ulica* pod *Grič* in po *Markovi ulici* na

8. Markov trg.

Ime ima od **stare cerkve sv. Marka**, katera stoji sredi četverkotnega trga. Cerkev je stala tukaj pred več nego 600 leti. Razrušili so jo bili Tartari. Kralj Bela IV., kateri je Zagreb povzdignil v kraljevo, svobodno mesto je tudi podrto cerkev na novo sezidal. Potres leta 1502. jo je zopet razdjel. Mesto jo je dalo leta 1882. obnoviti v današnji gotski slog. Streha nosi grb mesta Zagreba in grb Hrvatske, Slavonije in Dalmacije. Na zapadni strani cerkve stoji **banov dvorec**, na severni **glavna deželna blagajna** in **župnišče**, na vzhodni **sabornica** kraljevine Hrvatske, Slavonije in Dalmacije (deželni dvorec) na južni strani del **gradskega poglavarstva** (mestni magistrat) v hiši, kjer je stalo od leta 1834—1897 staro gledišče. Z *Markovega trga* vodi sedem ulic in sicer; na sever *Mletačka* in *Pivarska*, na vzhod *Županijska* in *Kamenita*, na jug *Gosposka* in na zahod *Markova* in *Kazalištna*. V *Demetrovej ulici* — prej *Kazališna ulica*, ker je bilo tukajpred l. 1834 zagrebško gledišče — se nahaja krasno urejeni **prirodopisni muzej** in palača grofa Jur. Jelačića. V *Opatički ulici* stoji krasna palača v kateri je **oddelek za bogačastje in nauk**, **banski urad**, **stol sedmorice** (najvišji sodni dvor) in deželno **finančno ravnateljstvo**. V tej ulici je stal v 17. veku samostan, v katerem je Judita Petronila, hči nesrečnega bana Petra Zrinjskega, kot sužnja poginila. *Kamenita ulica* vodi mimo **konvikta plemenitašev** skozi **kamnita vrata**, del stare zagrebške trdnjave. Kjer stoji danes konvikt plemenitašev je bil v 17. veku jezuitski samostan. Po tem samostanu se imenuje tudi *Jezuitska ulica*,

koja vodi proti jugu na *Jezuitski trg*, mimo c. in kr. **kornega poveljstva** k cerkvi **sv. Katarine**, nekdanj jezuitske cerkve in na *trg sv. Katarine*, kjer se nahaja severna stran višje **gornjegradske gimnazije**. Tu je bilo poprej vseučilišče. Nasproti kornemu poveljstvu na *Jezuitskem trgu* je kr. državno **nadodvjetništvo** (kr. višje državno pravdnništvo). Z *Markovega trga* se pride skozi *Gosposko ulico* mimo **grško-katoliške cerkve** in **semenišča** do nekdanj utrjenih mestnih vrat »**Dverci**«. Tu se je v 14. veku na željo kralja K. Roberta zidal kraljevski dvor. Ti »Dverci« so še danes vrata na krasno

9. Strossmayerjevo šetalište.

Malo mest je, katera bi imela sredi mesta šetališča, s tako lepim razgledom, kakor je to. Pod seboj gledaš na hiše, palače, cerkve, visoke zvonike, v večji daljavi vidiš zelene travnike in rodovitno polje, še dalje mogočno Savo, bele vasi in gradove. To šetališče je bilo do leta 1818. strm zapuščen breg, na kojem se je vzdigoval kapucinski samostan. Ob Strossmayerjevem šetališču stoji **ženski licej** in **meteorološki zavod**.

Na zapadni strani Strossmayerjevega šetališča vodi severno pot na

10. Grič.

Z tega vrha je krasen razgled na zapadno in severno-zapadno stran zagrebskega gorovja. Vidiš tudi štajerske in kranjske vrhove, zlasti Kum (1219 m). Na Griču so lepi drevoredi, v sredi je postavilo mesto **vodomet** po načrtu Rendića. Pod Gričem teče *Mesnička ulica*. Z te prideš po *Streljaški ulici* mimo **gradjanske streljane** (strelišča) na

11. Tuškanac

s svojimi krasnimi dolgimi drevoredi, gostim gozdom stoletnih hrastov, po katerih se vijejo na vse strani lepi poti za sprehajalce. Z dolnjega Tuškanaca prideš na gornjega in na **Josipovac**, in dalje po dolgi, lepi, senčni poti na **Cmrok**. Na Josipovacu se nahajajo itak krasni drevoredi z mnogoštevilnimi lepimi vilami. Na Josipovacu je **deželno sirotišče** mimo katerega prideš po Josipovački cesti mimo opuščenega pokopališča sv. Roka v mesto na *Ilički trg*.

12. Kipni trg.

Ako kreneš z *Markovega trga* severno prideš po *Pivarski* in *Demetrovi ulici* na *Kipni trg*. Kar je Strossmayerjevo šetališče za južno stran mesta Zagreba, to je *Kipni trg* za severno stran in to po krasnem razgledu in po zgodovini kraja. Sredi trga stoji kapelica obdana z lipami. Južno se visoko dviguje čveterooglata prostorna hiša, katero je zgradil Kaptol v 13. veku; zato so to hišo imenovali »**Popov turen**«. Ta stolp so vezala proti zapadu do današnjega finančnega ravnateljstva severna vrata zagrebške trdnjave. Tu je stal samostan sv. Klare do l. 1850. Od l. 1836. do 1840. je imel v pritličju **Ljudevit Gaj** svojo ilirsko tiskarno. Danes se nahaja tu **državna blagajna**. V Popovem stolpu je danes deška šola, na vrhu stolpa pa od l. 1903. **astronomsko opazovališče**. Priljubljeno šetališče okoli stolpa nosi ime znanega Ilirca **Stanko Vraza**, rodom Slovenca.

13. Kaptol.

Na zahodni strani *Jelačićevega trga* vodi proti severu *Bakačeva ulica* na **Kaptol**. Kaptol je bil v srednjem veku utrjen grad s štirimi vrati: proti *Jelačićevemu trgu*, proti *Novi vesi*, proti *Skalinski ulici* in proti *Dolcu*. Na južni strani Kaptola sredi trga se vzdiguje steber in slika Matere božje, delo Fernkorna. Podnožje temustebru tvorijo štirje kameniti alegorijski kipi iz katerih teče voda.

Severno tega spomenika dviga se mogočna cerkev, ki je obdana z šestimi starimi stolpi. To je **nadškofijska cerkev** sv. Štefana (katedrala). V Zagrebu sicer ne dobiš tisočletnih zgradb, a nadškofijska stolnica se ponaša vendar s prastarim obstankom. Škoda da je njena romanska fasada, ki se je ohranila iz 12. stoletja, skrita za močnim zidovjem. Pa tudi to zidovje s svojimi okroglimi, masivnimi stolpi ima važen zgodovinski pomen. Postavljeno je bilo ob času stiske, takrat ko so se turške čete vsipale proti Zagrebu in ga hotele spraviti v oblast polmesca. Dvoje vrat vodi skozi to trdnjavo proti stolnici. Cerkev je prostorna gotska zgradba s tremi ladjami. Ob vsaki strani glavne ladje stoji pet mogočnih stebrov, ki podpirajo oboke. Škofijo je ustanovil l. 1093. ogrski kralj Ladislav, kateremu so bile poverjene

hrvatske pokrajine, ko je izmrl rod domačih kraljev. (Zadnji kralj Zvonimir.)

Cerkev dičita dva 105 metrov visoka stolpa v gotskem slogu. Ta veličastna stolpa iz belega marmorja sta v ponos cerkvi, mestu in vsej okolici. Razgled iz teh stolpov je krasen. Priporoča se vsakomur, da zleze vsaj 50 metrov visoko, trud mu bode obilo poplačan. Notranjščina cerkve je sijajna. Visoka okna s slikami na steklu, mnogi stolpiči so marmornati, stene dičijo krasne stare al fresco slike. Oskrbništvo cerkve hrani lepe in stare umetnine: orožje bana Tome Bakaća, dva plašča sv. Ladislava, mašno knjigo iz 15. stoletja i. t. d.

Nadžkofijska knjižnica, najstareja javna zagrebška knjižnica, ima bogato zbirko starih rokopisov in tiskanih del. V tej knjižnici je tudi poseben oddelek zbirk Valvazorja.

Zraven cerkve je **palača nadbiskupska**.

Vzhodno in severovzhodno cerkve se razteza velik, krasen **nadbiskupski vrt**. Pod nadbiskupskim vrtom leži *Nadbiskupski trg*. Poleg nadškofijske katedrale stoji **semenišče**, malo naprej na levi strani **franciškanski samostan**, ob desni in levi strani pa hiše kanonikov. Ako kreneš od prestolnice preko Kaptola proti zapadu, prideš v *ulico Dolac*, kjer stoji **Marijina cerkev**, v 13. veku samostan Cistercijenzov. Za časa turških vojsk je služila ta cerkev kot vojno skladišče. Vzhodno od Kaptola prideš v Opatovino in od tu skozi *Skalinsko ulico* in *Krvavi most* v *Dugo ulico*.

Krvavi most, ta edini prehod iz škofijskega (kaptola) mesta v kraljevsko (gornji grad) nosi ime od krvavih bojev med Kaptolci in gornjemeščani, posebno zadnjih bojev Andrija Arpadovca in Karla Martela Anžuvince. Glavni vojskovodja v teh vojskah z imenom Gardun iz Medvedgrada je bil leta 1293. vjet in Medvedgrad je bil prodan kralju Andriji.

Zagrebška okolica.

Maksimir. Ako kreneš z *Jelačićevega trga* proti vzhodu po *Jurišićevi* ali *Bakačevi ulici* prideš v *Vlaško ulico* in po tej na *Maksimirske ceste*, ki vodi v Maksimir. (Vozi tudi tramvaj). V Maksimiru je velikanski park. Meščanje imajo tu dovolj prilike za šetanje, kajti prostor meri 2,5 km². To je gaj, ki sta v njem narava in umetnost pripravili prijetno bivališče. Lepo urejena pota te vodijo mimo zelenih

livad in skozi hrastove gozde. Vmes te iznenadi malo jezerce ali šumljajoč potoček. Park, kamor se hodijo Zagrebčani v poletnem času radi hladit, je napravil škof Maksimiljan Vrhovac; še bolj ga je razširil in olepšal kardinal Jurij Havlik.

Mirogoj. Z Kaptola se pride na zagrebško pokopališče (mirogoj) po *ulici Nova ves* v pol uri. Na njem je videti veliko krasnih spomenikov.

Čmrok in gornji Tuškanac. Z *Jelačićevega trga* se pride po *Dugi ulici* in *Jurjevski ulici* v dobri pol uri do *Čmroka*. Lep, priljubljen izprehod. Lep razgled na okolico zagrebško. Vinogradi.

Dalji izprehodi Zagrebčanov: **Remete, Pantovčak, Vrhovac, Sv. Duh in Fratersčica, Šestine in Gračani, Medvedgrad, Lonjska pečina ali Adolfovac in Sljeme, Podsusjed, Samobor.**

C. Važno za pevke in pevce!

1.) Po glavni skušnji in koncertu naj se note urejene in v ovojno polo spravljene izroče rediteljem.

2.) Vsi pevci in pevke nastopijo pri koncertih z znaki „Pevskega zbora Glasbene Maticice“.

3.) V interesu častnega nastopa se prosi **absolutne točnosti v nastopih, pozornosti in discipline pri koncertu.**

4.) Med vožnjo je umestno, da se nič ne poje, da se glas varuje pred prehlajenjem in prepreči hripavost, ker bo pevskega truda z glavno skušnjo in koncertom itak dosti.

5.) Za slučaj kakega pojasnila eventualne nujne in važne zadeve se članom pevskega zbora naznanja, da so glavni funkcionarji (načelnik pevskega zbora, koncertni vodja, tajnik in blagajnik) nastanjeni v hotelu Imperial (Frankopanska ulica). Društveni sluga se nahaja istotam.

Č. Važno za izletnike sploh.

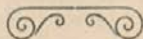
1.) Onim izletnikom, kateri bi ne dobili stanovanja, se naznanja, da bode nekaj privatnih prenočišč preskrbel

odbor „Kola“. Dotična stanovanja se zvedo v pisarni „Kola“ (Sveučilišni trg) od $1/2$ 11. — $1/2$ 12. dopoldne in od 2.—4. popoldne.

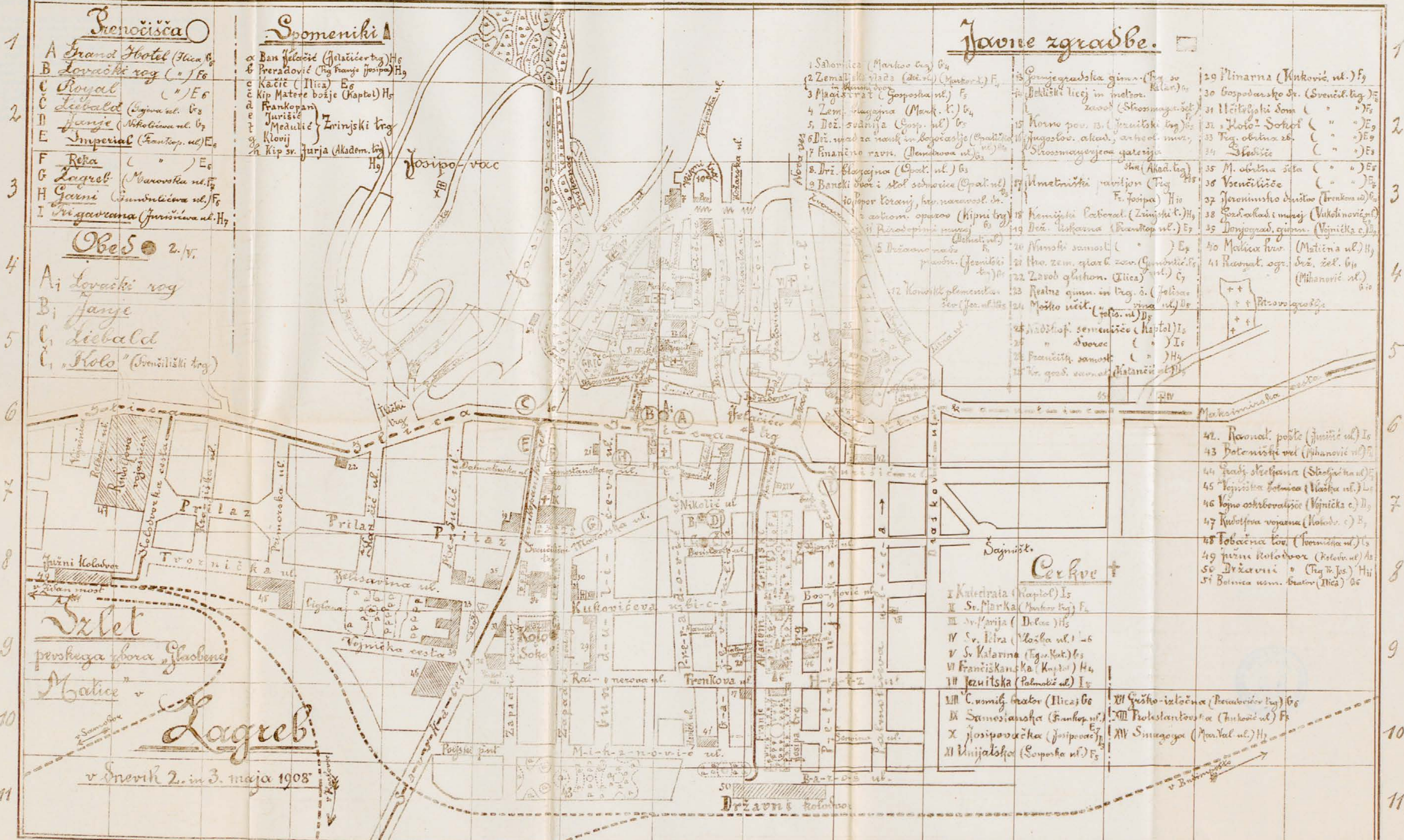
2.) Onim izletnikom, kateri pri koncertu ne sodelujejo ali se istega ne udeležijo se priporoča, da gredo v soboto zvečer v gledališče, kjer se bo igrala izvirna hrvaška historična tragedija „Petar Zrinjski“.

3.) Vsak izletnik naj se potrudi, da vidi pred vsem: Strossmayerjevo galerijo slik, gledališče, vseučilišče, katedralo, cerkev sv. Marka, umetniško razstavo, Illico (vsaj do zteka Frankopanske ulice), Trg Franje Josipa, Akademijski in Zrinjski trg (v nedeljo godba od $1/2$ 12. — $1/2$ 1), Strossmayerjevo šetališče in Tuškanac.

4.) Razglednice, pisma i. t. d. je frankirati z ogrskimi znamkami.

A B C Č D E F G H I J K L M N

Prenosišća

- A Grand Hotel (Ilica 6)
- B Lovrački rog (") E6
- C Royal (") E6
- Č Liebalde (Ljigova ul. 63)
- D Janje (Nikolićeva ul. 67)
- E Imperial (Frankop. ul.) E6
- F Reka (") E6
- G Zagreb (Marovska ul. 17)
- H Garmi (Junićeva ul.) E6
- I Prigavčana (Jurisčeva ul.) H7

Spomeniki

- a Ban Jelčić (Jelačićev trg) H6
- b Preradović (Trg Franje Josipa) H9
- c Kačić (Ilica) E6
- č Kip Matere božje (Kaptol) H5
- d Frankopan
- e Turisčić
- f Medulić } Zrinjski trg
- g Klovič
- h Kip sv. Jurja (Akadem. trg) H9

Javne zgrade.

- 1 Sabornica (Markov trg) G4
- 2 Zemaljski sud (Kaptol) F5
- 3 Magistrat (Gospoška ul.) E5
- 4 Zem. magajna (Mark. t.) G4
- 5 Dež. sudnja (Gosp. ul.) G5
- 6 Drž. upr. za nauku in bogoslužje (Kaptol) H5
- 7 Finančno ravni. (Dimitrova ul.) G5
- 8 Drž. blagajna (Opal. ul.) G5
- 9 Banaki dvor i stol sedmorica (Opal. ul.) H5
- 10 Popov koranj, hr. narodn. in. z. ostion. opusos (Kipni trg) H5
- 11 Piratopini muzej (Kaptol) H5
- 12 Drž. kazališna (Kaptol) H5
- 13 Kraljevska gimn. (Trg sv. Kralj.) H5
- 14 Bečki licej in meteor. zavod (Strossmayerov trg) H5
- 15 Korno pov. 31. jezuitski trg) H5
- 16 Jugoslav. akad. arhol. muz. Strossmayerjeva galerija (Akad. trg) H5
- 17 Arhitekturni muzej (Trg sv. Jurja) H10
- 18 Kemijski laborat. (Zrinjski t.) H9
- 19 Drž. škola (Frankop. ul.) E7
- 20 Namoški samost. (") E7
- 21 Hro. zem. grad. zav. (Gundulićev trg) G7
- 22 Zavod gluhon. (Ilica) E7
- 23 Realna gimn. in trg. š. (Jelačićeva ul.) G6
- 24 Moško učil. (Kaptol) H5
- 25 Moško učil. (") H5
- 26 Frančišk. samost. (") H4
- 27 Hro. grad. savnat. (Kaptol) H5
- 28 M. učilna šola (") E7
- 29 Vencilišće (") E7
- 30 Jeronimsko društvo (Frankop. ul.) H5
- 31 Žid. akad. i muzej (Vukotinovićev trg) H5
- 32 Danjograd. gimn. (Vojnička c.) H9
- 33 M. učilna šola (") E7
- 34 Vencilišće (") E7
- 35 Jeronimsko društvo (Frankop. ul.) H5
- 36 Žid. akad. i muzej (Vukotinovićev trg) H5
- 37 Danjograd. gimn. (Vojnička c.) H9
- 38 M. učilna šola (Matična ul.) H9
- 39 Razmat. ogr. (") H10
- 40 Razmat. pošte (Junić ul.) I5
- 41 Botaniki vrt (Mihanović ul.) F7
- 42 Grad. škola (Strojarska ul.) E7
- 43 Vojniška bolnica (Vojnička ul.) H9
- 44 Vojno oštrovališče (Vojnička c.) H9
- 45 Kraljevska vojarna (Kaptol) H5
- 46 Tobacna tov. (Vojnička ul.) H9
- 47 Južni Kološvor (Kološev ul.) H9
- 48 Drž. kazališ. (Trg sv. Jos.) H11
- 49 Bolnica umn. teator (Ilica) G6
- 50 Gliško-izložna (Peruševičev trg) G6
- 51 Protestantovska (Mihanović ul.) F7
- 52 Sinagoga (Mar. Val. ul.) H9

Obes

- Ai Lovrački rog
- Bi Janje
- Ci Liebalde
- Či "Kolo" (Dveničički trg)

Cerkve

- I Katedrala (Kaptol) I5
- II Sv. Marka (Markov trg) F5
- III Sv. Marija (Dolac) H5
- IV Sv. Kira (Vlačka ul.) G6
- V Sv. Katarina (Trg sv. Kralj.) G5
- VI Franciskanska (Kaptol) H4
- VII Jezuitska (Palmoš ul.) I5
- VIII C. romilj. teator (Ilica) G6
- IX Samosjanska (Frankop. ul.) H5
- X Josipovačka (Josipovac) H9
- XI Vinjatska (Gospoška ul.) E5
- XII Gliško-izložna (Peruševičev trg) G6
- XIII Protestantovska (Mihanović ul.) F7
- XIV Sinagoga (Mar. Val. ul.) H9

Dzlet
prvokuzna zborna "Glaobena"
"Matična"
Zagreb

v Snerih 2. in 3. maja 1908

A B C Č D E F G H I J K L M N